Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE eräiden ympäristöasioiden muutoksenhaun tarkistamisesta 43/2017vp

Lainsäädäntöjohtaja Riitta Rönn
1.6.2017

HE:n pääasiallinen sisältö

- Valituslupajärjestelmän soveltamisalaa laajennettaisiin ympäristöasioissa
  - Valituslupa otettaisiin käyttöön ympäristönsuojelulain (YSL:n) ja vesilain mukaisissa asioissa
  - Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) valituslupajärjestelmä uudistettaisiin vastaamaan hallintolainkäyttölain säännöksiä ja valituslupajärjestelmä laajennettaisiin lähes kaikkiin MRL:n mukaisiin asioihin
- YSL:n mukaisissa asioissa muutosta ympäristöministeriön päätökseen haettaisiin KHO:n sijaan Vaasan hallinto-oikeudelta
- Vesitalousasiassa sekä vesilain ja YSL:n yhteiskäsittelyssä syntyneiden päätösten valituskirjelmä toimitettaisiin päätöksen tehneen viranomaisen sijaan Vaasan hallinto-oikeudelle
- Maa-aineslakia täsmennettäisiin ympäristöluvan ja maa-ainesluvan yhteiskäsittelyn osalta

Valituslupajärjestelmän nykytilanne

- Merkittävä osa ympäristöasioista on jo nykyisin valitusluvan piirissä
- Vuonna 2014 valituslupa tuli käyttöön mm. jätelain asioissa ja valtaosassa luonnonsuojeluasioita
- MRL:n mukaisissa asioissa valituslupa on käytössä:
  - Osa asemakaavoista, suunnittelutarvepäätökset, poikkeamispäätökset, rakennusluvat, toimenpideluvat, eräitä hallintopakkoasioita, katusuunnitelma sekä kunnan määräykset hulevesien hallinnasta ja hulevesisuunnitelman hyväksymisestä

Miksi valitusluvan soveltamisalaa ympäristöasioissa laajennettaisiin?

Perustuslakivaliokunnan muuttunut linjaus

- Valiokunta piti tärkeänä valituslupajärjestelmän johdonmukaisen laajentamisen jatkamista . Tulisi myös arvioida, onko hallintolainkäyttölakia syytä muuttaa tulevaisuudessa siten, että valituslupasääntely olisi pääsääntö. (PeVL 55/2014 vp.)

Sipilän hallitusohjelman (29.5.2015) kirjaus

- Kaikissa rakentamis- ja ympäristöasioissa siirrytään menettelyyn, jossa valitusoikeus Korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää ensin valitusluvan saamista.

Korkeimman hallinto-oikeuden jutturuuhkat

HE:n keskeiset ehdotukset valitusluvan osalta

- Valituslupa ulotettaisiin lähes kaikkiin ympäristöpäätöksiin
- YSL:n ja vesilain mukaiset päätökset valitusluvan piiriin
- MRL:n valituslupamenettelyä koskevat pykälät yhdenmukaistetaan vastaaman yleislinjausta viittaamalla hallintolainkäyttölain 13 §:ään ja ulotetaan valituslupa uusiin asiaryhmiin mm.
  - Kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymispäätös
  - Kehittämisaluepäätös
  - Kehittämiskorvauksen määräämistä koskeva päätös
  - Kehittämiskorvauksen maksuunpanoa koskeva päätös
  - TUKESin päätös
- Luonnonsuojelulain mukaisissa asioissa laajennetaan valitusluvan piiriä eräiltä osin

Valitusluvan myöntämisen perusteet

- Hallintolainkäyttölain 13§:n mukaan valituslupa on myönnettävä jos,

  1) Tärkeää lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi (prejudikaattiperuste);

  2) asiassa on tapahtunut ilmeinen virhe; tai

  3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Ehdotusten vaikutukset

- Merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat KHO:een ja Vaasan hallinto-oikeuteen
  - Valitusluvan käyttöönotolla uusissa asiaryhmissä nopeutetaan asioiden ratkaisemista KHO:ssa
  - KHO voi paremmin keskittyä linjaratkaisuihin, jotka ohjaisivat myös hallintoviranomaisten käytäntöä
- Parantaa hallintoasioiden oikeusturvajärjestelmän toimivuutta
- => käytettävissä olevat oikeussuojakeinot määräytyisivät nykyistä paremmin asian laadun ja oikeusturvan tarpeen pohjalta
- Valituslupajärjestelmän käyttöönotto ja laajentaminen eivät vaikuta hallintoviranomaisten päätöksentekoon, valitusoikeuteen tai valituslajeihin
- Valituslupajärjestelmän käyttöönotto ja laajentaminen eivät heikennä asianosaisten eikä muidenkaan oikeusturvaa

Lausuntopalaute

- Lausuntoja yli 50 taholta
- Suurin osa kannatti ehdotusta
- Osassa lausuntoja on epäilty oikeusturvan heikentyvän (erityisesti ympäristöjärjestöjen lausunnot ja Suomen Asianajajaliitto) ja toisaalta osa elinkeinoelämän järjestöistä ehdotti direktiivilaitosten jättämistä valitusluvan ulkopuolelle YSL:ssä
- Siirtymäsäännöksiä ja kuntien taksan hyväksymispäätöksiä koskevia eri lakien pykäliä ehdotettiin yhdenmukaistettavaksi
- Vaikutusten arviointia ehdotettiin täydennettäväksi eräiltä osin
- HE-luonnos on ollut KUTHANEKin käsittelyssä

Lausuntopalautteen huomioon ottaminen

- Väitteet oikeusturvan heikentymisestä
  - Perusteluja vahvistettu osoittamaan ettei oikeusturva heikentyisi
- Direktiivilaitosten jättäminen valitusluvan ulkopuolelle YSL:ssä
  - Hallintomenettelyn yleinen linja on, että valituslupa pääsääntö. Ei perusteita jättää osaa YSL:n mukaisista toiminnoista valitusluvan ulkopuolelle
- Siirtymäsäännöksiä ja kuntien taksan hyväksymispäätöksiä koskevia pykäliä ehdotettiin yhdenmukaistettavaksi
  - Eri lakien pykälät harmonisoitiin lausuntopalautteen perusteella. Kuntien taksapäätökset tulisivat valitusluvan piiriin. Uusia säännöksiä sovellettaisiin asioihin jotka vireillä hallinto-oikeuksissa uusien säännösten voimaan tullessa
- Vaikutusten arviointia ehdotettiin täydennettäväksi eräiltä osin
  - Eräiltä osin täsmennettiin ja täydennettiin